

9 Tlumočnické služby pro osoby se sluchovým postižením

Tlumočení znakového jazyka

- dvojjazyčná zprostředkovaná komunikační činnost = operativní přenos informací mezi partnery komunikace z výchozího jazyka do cílového komunikačního systému
- **funkčně komunikativní ekvivalence** – dodržení výrazů původního i cílového projevu
- **obsahová adekvátnost** – termín/znak stejný obsahově, i když nepřímý překlad

Proces tlumočení ZJ

komunikativní trojúhelník: vysílatel – (text 1) – tlumočnick – (text 2) – příjemce

fáze tlumočení: recepce – translace – produkce

Součásti procesu tlumočení ZJ

- lingvistické faktory
- extralingvistické faktory
- tlumočnická prognóza – odhad následujícího
- text tvořen pojmovým jádrem a emocionálním nábojem

Typy tlumočení ZJ

a) podle průběhu

- *konsekutivní* (Recepce – Translace – Produkce; R, T, P; ...)
- *simultánní* (stálá souběžnost R, T, P)

b) podle typu příležitosti

- tlumočení pro jednotlivce (komunitní tlumočení)
- soudní tlumočení
- tlumočení na vzdělávacích a kulturních akcích
- asistenční tlumení
- divadelní tlumočení, tlumočení hudby

Typy tlumočení v divadle

- **zónové** – tlumočníci na jevišti, umístění se mění se změnou scény, vždy v části jeviště, kde soustředěn děj; na vyvýšeném místě; nevýrazné kostýmy; tlumočí minimálně ve dvou

- **stínové** – tlumočníci maximálně zapojení do představení; spolu s herci, jejich stíny; neslyšící si nemusí vybírat mezi tlumočnickem a hercem
- **statické** – celé představení ze statické pozice někde na kraji jeviště

Podmínky tlumočení ZJ

- znalost obou jazyků, odborných termínů, vhodnost metafor, mluvní kultura, dostatečná zásoba znaků, stejný dorozumivací kód, minimalizace „informačního šumu“, technické podmínky

Nejčastější chyby při tlumočení

- nerespektování specifík obou jazykových kódů, zatajování informací, mluvení o SP ve 3. os., ignorování dotazů klienta, pozdní příchody, nepohybování s klientem, porušování Etický kodex

Etický kodex ČKTZJ

– zákl. povinnosti a práva tlumočnicka ZJ, vytvořen za účelem naplnění práva Neslyšících na plnohodnotnou komunikaci; Česká komora tlumočnicků ZJ stanovila zákl. principy chování k ochraně tlumočnicků ZJ a klientů; z Etického kodexu: informace přísně důvěrné, dodržovat přesný přenos zpráv, nejsrozumitelnější vyjadřování, neposkytovat rady a nepodsouvat klientovi osobní pocity, zachovávat diskretnost o místě konání a klientovi, požadovat úhradu profesionálním způsobem, vystupovat přiměřeně situaci

Zajištění tlumočnických služeb

- organizace pro sluchově postižení
- Centrum zprostředkování tlumočnických služeb
- Středisko Teiresiás

Organizace tlumočnicků ZJ

- **OTZJ** – Organizace tlumočnicků ZJ
- **ČSTZJ** – Česká společnost tlumočnicků ZJ
- **ČKTZJ** – Česká komora tlumočnicků ZJ
- **EFSLI** – Evropská organizace tlumočnicků ZJ, 1993 přijata za plnohodnotného člena ČKTZJ

Certifikační vzdělávací program pro tlumočnický (ČKTZJ):

tlumočnick ČZJ; transliterátor ZČ; vizualizátor mluvené češtiny

Neslyšící tlumočník

- využití, pokud klient: používá nestandardní znaky či gesta, domácí znaky, specifické pro určitý region, profesi, atd.; cizí znakový jazyk; má minimální či omezené komunikační dovednosti; je HS nebo má velmi omezené zrakové vnímání
- často v týmu se slyšícím tlumočníkem, zpřístupňování specifík interkulturní komunikace

Literatura

- HORÁKOVÁ, Radka. Tlumočník znakového jazyka a problematika tlumočení ve vzdělávání. In Bartoňová, Miroslava - Vítková, Marie. *Přístupy ke vzdělávání žáků se specifickými poruchami učení*. Brno : Paido, 2007. ISBN 978-80-7315-150-8.
- www.asnep.cz, www.cktj.com, www.ruce.cz, www.appn.cz (Agentura profesního poradenství pro neslyšící)